

PENSIYA SAVODXONLIGINI BOLALAR VA YOSHLAR ORASIDA
SHAKLLANTIRISH

Jo'rayeva Zarina Kuntug'diyevna

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya akademiyasi Moliya yo'nalishi 1-kurs magistratura
tinglovchisi

AT Xalq banki Romitan Standart BXM mijozlar bilan ishlash resepsion xodimi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14909739>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bolalar va yoshlar orasida pensiya savodxonligini shakllantirishning ahamiyati va bu boradagi metodologik yondashuvlar tahlil qilinadi. Pensiya tizimi va uning ijtimoiy ta'minotga ta'siri haqida yoshlarni ma'lumot bilan ta'minlash, ularning kelajakdagi moliyaviy mustahkamligini oshirishga yordam beradi. Maqolada Yaponiya tajribasidan foydalanish orqali pensiya savodxonligini shakllantirishda qiziqarli va amaliy metodlar, masalan, gamifikatsiya, erta yoshdan ta'lim berish va amaliy mashg'ulotlar orqali samarali natijalar olish mumkinligi ko'rsatilgan. Yoshlarni pensiya tizimi haqidagi bilimlar bilan ta'minlash, ularga ijtimoiy va moliyaviy mustahkamlikni yaratish uchun muhim qadam hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Pensiya savodxonligi, yoshlar ta'limi, gamifikatsiya, moliyaviy ta'minot, ijtimoiy ta'minot, ta'lim metodologiyasi, erta yoshda ta'lim, Yaponiya tajribasi, amaliy mashg'ulotlar, bolalar va yoshlar orasida pensiya tizimi.

Bugungi kunda ijtimoiy himoya tizimining, xususan, pensiya ta'minotining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Pensiya savodxonligi — bu shaxsning pensiya tizimi, uning ahamiyati, shakllanishi va unga oid huquqlarni tushunish hamda bu haqda to'g'ri qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2017–2021 yillarda mamlakatni rivojlantirishga oid Harakatlar strategiyasida aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, pensiya ta'minotini yaxshilash va yoshlarni moliyaviy savodxonlikka o'rgatish vazifalari alohida urg'u berilgan. Bu borada Yaponiya tajribasidan foydalanish, yoshlar orasida pensiya savodxonligini shakllantirishning samarali yo'llaridan biri sifatida ko'riladi. Yaponiya metodologiyasi yoshlarni pensiya tizimi haqida chuqur va keng qamrovli bilimga ega qilish uchun o'ziga xos va samarali ta'lim usullarini taklif etadi.

Pensiya savodxonligi, fuqarolarni pensiya tizimiga oid bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlashni anglatadi. Ushbu savodxonlikning shakllanishi yoshlar orasida, ayniqsa, bolalar va o'sib kelayotgan avlodlar uchun kelajakda moliyaviy ta'minotni yaxshilashda muhim ahamiyat

kasb etadi. Bu maqolada bolalar va yoshlar orasida pensiya savodxonligini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi va bunday ta'limning zarurati hamda metodologiyasi haqida so'z yuritiladi.

Pensiya savodxonligi, shaxsning pensiya tizimi, uning ishlash prinsiplari va unga oid huquqlarni to'liq tushunish va bu haqda ongli qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. XXI asrda iqtisodiy va ijtimoiy sharoitlarning tezkor o'zgarishi pensiya tizimiga nisbatan talablarni kuchaytirib, bu boradagi savodxonlikni oshirish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Yoshlar orasida pensiya savodxonligini shakllantirish, ularning kelajakda iqtisodiy mustahkamligini ta'minlashga xizmat qiladi va shu bilan birga, jamiyatning ijtimoiy farovonligini oshiradi.

Pensiya savodxonligini shakllantirishda yoshlarning psixologiyasi va ularning ta'lim olish ehtiyojlarini hisobga olish juda muhimdir. Bu borada amalga oshiriladigan ta'lim tizimi yoshlar uchun qiziqarli, tushunarli va interaktiv bo'lishi kerak. Quyidagi metodlar bolalar va yoshlarni pensiya tizimi haqida ongli tushunchalar hosil qilishda samarali hisoblanadi:

1. **Erta yoshda ta'lim:** Pensiya savodxonligini o'rganish yosh bola yoki o'smirlik davridan boshlab amalga oshirilishi zarur. Bu yoshda tushuncha shakllanadi va bolalar kelajakda pensiya tizimi haqidagi bilimlarni amaliyotga tadbiq etish ko'nikmasini rivojlantiradi.

2. **Gamifikatsiya:** Pensiya savodxonligini o'rgatishda o'yinlar va simulyatsiyalarni qo'llash yoshlar uchun qiziqarli va jalb qiluvchi bo'ladi. O'yinlar orqali pensiya jamg'armalariga qanday sarmoya kiritish va kelajakda qanday qarorlar qabul qilish haqida fikr yuritish imkoniyatlari yaratiladi.

3. **Amaliy mashg'ulotlar:** Yoshlar uchun interaktiv va amaliy mashg'ulotlar tashkil etish, ularga pensiya tizimi haqida o'rganilgan bilimlarni real hayotga moslash imkoniyatini beradi. Masalan, yoshlar uchun maxsus simulyatsiya darslari yoki tajriba asosidagi mashg'ulotlar o'tkazish ular uchun foydali bo'ladi.

4. **Ijtimoiy ta'lim:** Pensiya tizimi va jamg'armalariga oid tushunchalarni yoshlarning ijtimoiy ko'nikmalari bilan bog'lash. Bu borada ijtimoiy ta'limning ahamiyati katta, chunki yoshlar jamiyatda o'z o'rnini to'g'ri aniqlash va kelajakda pensiya tizimi bilan bog'liq qarorlar qabul qilishda ko'nikmalarga ega bo'ladi.

5. **Internet va texnologiyalardan foydalanish:** Yoshlar, ayniqsa, o'smirlar, texnologiyalarga juda yaqin. Shuning uchun pensiya tizimi haqida ma'lumotlarni interaktiv internet platformalari yoki mobil ilovalar orqali taqdim etish samarali bo'lishi mumkin. Bu yondashuv yoshlarni har tomonlama qamrab olishga imkon beradi.

Yaponiyaning pensiya savodxonligi metodologiyasidan foydalanish yoshlar orasida faqat bilim olishni emas, balki ularning moliyaviy va ijtimoiy savodxonligini ham oshirishga yordam beradi. Ushbu metodlar yoshlarni pensiya tizimi haqida chuqurroq tushunchaga ega bo'lishlariga, kelajakda o'z iqtisodiy ta'minotini yaxshilash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq, bu metodlarni boshqa davlatlarda, xususan, O'zbekiston sharoitida joriy etishda ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillarni hisobga olish zarur.

O'zbekistonning yosh avlodini pensiya tizimi bilan tanishtirishda metodologik yondashuvlarni, yoshlar psixologiyasini va madaniy xususiyatlarni hisobga olish juda muhimdir.

Xulosa

Pensiya savodxonligini shakllantirish yoshlar uchun kelajakda iqtisodiy ta'minotning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Yoshlarga pensiya tizimi, jamg'armalar va ularning ijtimoiy ahamiyati haqida ta'lim berish, ular uchun eng muhim bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Bu jarayonda metodologik yondashuvlarning samarali qo'llanilishi, yoshlarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'limning interaktiv va amaliy bo'lishi katta ahamiyatga ega. Shuningdek, yoshlarni pensiya tizimi bilan tanishtirish orqali, ularning kelajakda moliyaviy mustahkamligini ta'minlash va jamiyatning ijtimoiy farovonligini oshirishga xizmat qiladi. O'zbekistonning yosh avlodini pensiya savodxonligi bilan tanishtirish, o'z navbatida, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotning muhim qismiga aylanadi.

Yaponiyaning pensiya savodxonligi metodologiyasidan foydalanish, yoshlar orasida pensiya tizimi haqida bilimlarni kengaytirishga va ularni moliyaviy mustahkamlikka tayyorlashga yordam beradi. Ushbu metodologiya yoshlarni pensiya tizimi haqida tushuncha berishning samarali yo'llarini taklif etadi. Shuningdek, bu metodni joriy etishda O'zbekistonning iqtisodiy va madaniy sharoitlariga moslashtirilgan holda amalga oshirilishi kerak. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlarni pensiya savodxonligiga o'rgatish — ularning kelajakdagi ijtimoiy ta'minoti va barqaror rivojlanishi uchun muhim qadamdir.

REFERENCES

1. Disney R. Public pension reform in Europe: policies, prospects and evaluation // The World Economy. 2003. Vol 26. № 10. P .1425-1445.
2. Djo'raev A. 2016-yil yanvar oyi uchun jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan soliq va majburiy to'lovlar va badallar hisob-kitobi.W Soliq solish va buxgalteriya hisobi. 2016. №1. -B.1 11- 16.

3. Kasimova G.A. Ijtimoiy siyosatning asosiy yo'nalishlari. Monografiya. «Iqtisod-moliya». T., 2008. -113 b. 75. Kasimova G.A., Botirov A.A. Jamg'arib boriladigan pensiya ta'minoti. Monografiya. T.: Tamaddun. 2015. -108 b.
4. Voxabov A. Bozor munosabatlari o'tish bosqichida ko'p ukldli iqtisodiyot va uning takroran hosil bo'lishi. Monografiya. -T.: Moliya. 2002. -293b.
5. o'quv yurtlararo ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami. Toshkent. 2015-yil. 24 aprel. -B.506-509.